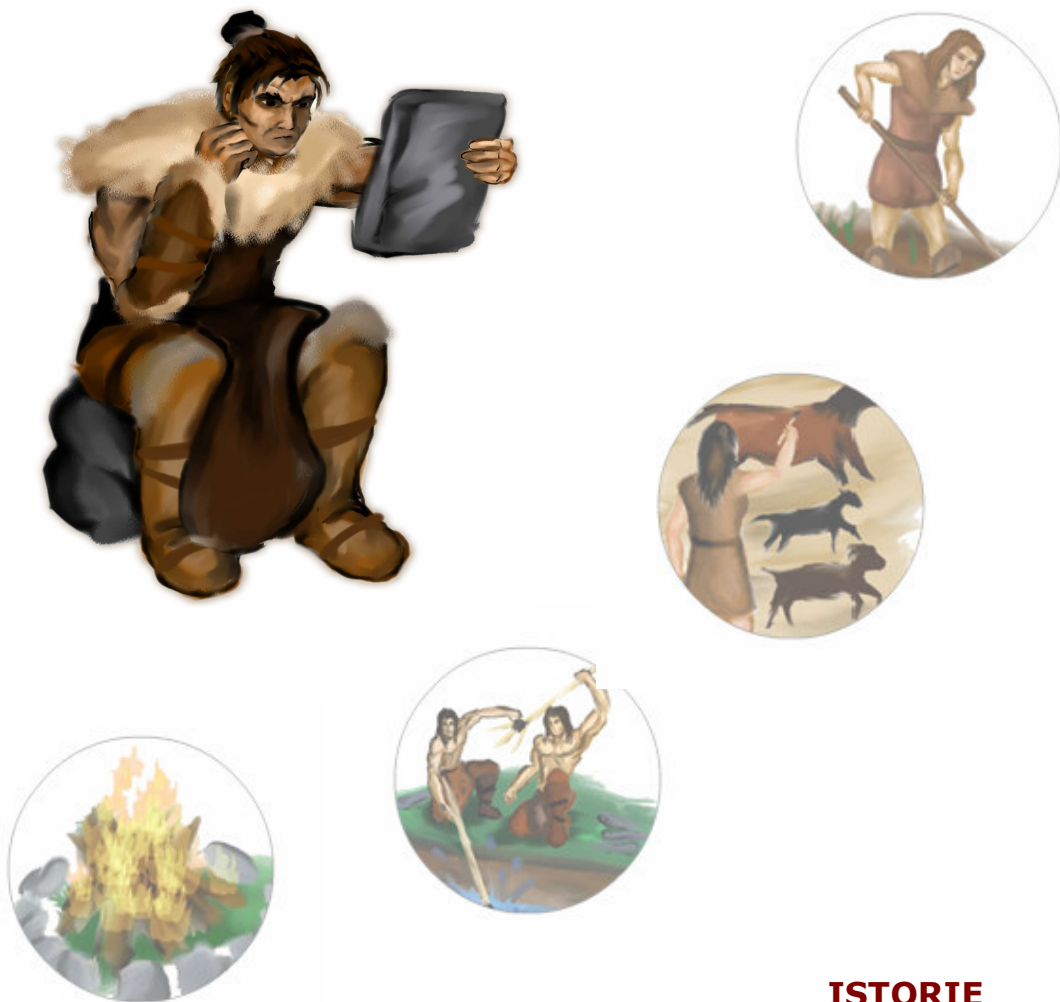

CIVILIZAȚIILE PREISTORICE DE PE TERITORIUL ROMÂNIEI

MANUALUL PROFESORULUI

ISTORIE

PRODUS REALIZAT DE

ELEVI – ALEXANDRU BUCĂ, ȘTEFAN MACOVEI ȘI ALEXANDRU VERUZI

PROFESORI COORDONATORI – MARIA RADOS ȘI EMANUELA CERCHEZ

LICEUL DE INFORMATICĂ " GRIGORE C. MOISIL " IAȘI

Descriere

Ținând cont de rolul tot mai accentuat al factorului multimedia în instruirea elevilor, ideea realizării unui soft, în care o disciplină umanistă, precum istoria, să constituie un partener virtual, ni s-a părut binevenită. Alegerea temei justifică întrutotul demersul nostru: în timp ce în planul istoriei universale, produsele software, enciclopedii, pagini web nu mai reprezintă de mult o noutate, istoria românilor se constituie, pentru moment, într-un univers insuficient explorat din această perspectivă. În privința alegerii temei, *Civilizațiile preistorice de pe teritoriul României*, argumentele, numeroase de altfel, scot în evidență aspecte aflate, indiscutabil, în strânsă corelație. În primul rând, semnificația și implicațiile, de ordin socio- economic, generate de această perioadă, care au marcat în mod evident evoluția comunităților umane din spațiul carpato-dunărean. Am ținut cont și de posibilitățile reale de a explora virtual un conținut istoric, de a proiecta și îmbina într-un mod atractiv, interactiv, util, resurse tradiționale și moderne în același timp, facilitând astfel demersul didactic al profesorului, în activitatea de predare- evaluare, dar și pe cel al elevului, în sensul optimizării învățării independente. Totodată, am avut în vedere și o audiență precisă, adresându-ne cu precădere elevilor de clasa a VIII-a, care studiază această temă în cadrul conținutului Civilizații preistorice și antice pe teritoriul României, prin Curriculum-ul național pentru disciplina Istorie și care, se pregătesc pentru susținerea examenului la Istorie la Testarea Națională.

Cuprins

1. Structură generală
  - 1.1 Obiective didactice
  - 1.2 Conținut
  - 1.3 Recomandări de structurare și predare
2. Obiecte de conținut - detalieri
3. Elemente de implementare a aplicației
4. Bibliografie selectivă

1. Structură generală

În acest capitol sunt prezentate obiectivele didactice care pot fi atinse utilizând acest material

1.1. Obiective de referință

- Înțelegerea și reprezentarea timpului și a spațiului în istorie
- Cunoașterea și identificarea surselor istorice
- Investigarea și interpretarea faptelor și proceselor istorice
- Înțelegerea și utilizarea adecvată a limbajului de specialitate
- Stimularea curiozității pentru studiul istoriei și dezvoltarea atitudinilor pozitive față de sine și față de ceilalți

Obiective didactice

OBIECTIVUL GENERAL		
De a comunica, sistematiza, fixa, verifica cunoștințele privind civilizațiile preistorice pe teritoriul României; de a forma priceperi și deprinderi de utilizare a resurselor multimedia, și de lucru cu ajutorul vocabularului, documentelor și hărților istorice.		
OBIECTIVE OPERAȚIONALE		
Lecția 1: Trăsăturile Epocii Pietrei	OP 1.1	Să identifice, utilizând harta pusă la dispoziție, zona în care apar primele urme de activitate umană, indicând Valea Dârjovului și Bugiulești.
	OP 1.2	Să plaseze, în ordine cronologică, pe o axă a timpului, perioadele de timp specifice Preistoriei.
	OP 1.3	Să recunoască modul de viață al oamenilor din paleolitic, pornind de la o serie de informații puse la dispoziție.
	OP 1.4	Pornind de la reprezentările puse la dispoziție, să coreleze uneltele/armele folosite în mezolitic cu ocupațiile corespunzătoare.
	OP 1.5	Să prezinte caracteristicile mezoliticului, evidențiind modificările intervenite față de perioada paleoliticului.
	OP 1.6	Să prezinte trăsăturile specifice Preistoriei, integrând toți termenii istorici învățați și demonstrând înțelegerea acestora: paleolitic, mezolitic, neolitic, eneolitic, Hallstat, La Tène, cultură arheologică, cultura de prund, picturi rupestre, microlite, barca monoxilă.
	OP1.7	Să stabilească asemănări și deosebiri între ariile de

răspândire a paleoliticului și mezoliticului.

OBIECTIVE OPERAȚIONALE		
Lecția 2 Neoliticul	OP 2.1	Să transpună pe harta neoliticului, parțial realizată, informații cunoscute, referitoare la aria de răspândire a culturilor specifice perioadei.
	OP 2.2	Să compare hărțile referitoare la paleolitic, mezolitic și neolitic, indicând schimbările survenite în aria de răspândire.
	OP 2.3	Să explice asemănările și deosebirile între modul de viață din paleolitic, mezolitic, neolitic și eneolitic.
	OP 2.4	Să analizeze ceramica neolitică, subliniind asemănările și deosebirile între cea antropomorfă și zoomorfă.
	OP 2.5	Să reconstituie ansamblul vieții social-economice din eneolitic, prin identificarea elementelor corespunzătoare din sursele puse la dispoziție.
	OP 2.6	Să coreleze informația oferită de exercițiile la prima vedere cu cea dobândită anterior în prezentarea neoliticului.
	OP 2.7	Să elaboreze texte având caracter istoric, pornind de la lista de termeni pusă la dispoziție: antropomorfă, zoomorfă, cultul fertilității și fecundității, cultul strămoșilor, neolitic, eneolitic, chalcolitic, revoluție neolitică, sedentarizare

OBIECTIVE OPERAȚIONALE		
Lecția 3 Trăsăturile epocii metalelor	OP 3.1	Să completeze harta parțial realizată a mileniul IV î. Hr. cu informațiile referitoare la locul de origine al triburilor indo-europene și al popoarelor care iau naștere în urma indo-europenizării.
	OP 3.2	Să localizeze corect popoarele indo-europene, utilizând harta pusă la dispoziție.
	OP 3.3	Să stabilească relația de cauzalitate între caracteristicile specifice perioadei bronzului, pornind de la informațiile oferite de textul lecției.
	OP 3.4	Să prezinte perioada bronzului, evidențiind modificările intervenite, prin aplicarea relației de cauzalitate.
	OP 3.5	Să coreleze corect informația referitoare la credințele magico-religioase din epoca bronzului cu cea din sursele istorice puse la dispoziție.
	OP 3.6	Să selecteze corect informațiile dintr-o sursă istorică pusă la dispoziție, în funcție de criteriul stabilit.
	OP 3.7	Să elaboreze un text istoric, pornind de la o listă de termeni istorici.

OBIECTIVE OPERAȚIONALE		
Lecția 4 Evaluare	OP 4.1	Să utilizeze corect și în contexte noi termenii istorici învățați
	OP 4.2	Să plaseze corect pe o axă cronologică imagini reprezentative ale Preistoriei
	OP 4.3	Să recunoască trăsăturile unor perioade ale epocii străvechi pornind de la analiza unor imagini sugestive
	OP 4.4	Să localizeze pe o hartă parțial realizată culturile arheologice specifice neoliticului
	OP 4.5	Să stabilească corespondența între perioade istorice și culturile arheologice care le caracterizează
	OP 4.6	Să recunoască perioadele istorice specifice preistoriei, pornind de la analiza afirmațiilor puse la dispoziție
	OP 4.7	Să stabilească relația de cauzalitate, pornind de la informațiile oferite de o sursă istorică

1.2 Conținut

Se prezintă lista obiectelor de conținut (notate cu M) pentru fiecare lecție în parte și caracteristicile lor generale

LECȚIA I TRĂSĂTURILE EPOCII PIETREI

M I.1- Unde și când a început totul?	
Obiective didactice Timp de predare	OP 1.1, OP 1.6 10 min.
Tip de interacțiune cu elevii	metode de comunicare orală: expunere, conversație euristică, demonstrația metode de acțiune: exercițiul dirijat, învățarea prin descoperire procedee de instruire: explicația în etapa de comunicare, învățarea prin descoperire dirijată,
Descriere	delimitarea cronologică a Preistoriei exercițiul de localizare pe hartă a primelor urme de activitate umană de pe teritoriul țării noastre analizarea primelor urme de activitate umană, încadrate în cultura de prund
Cuvinte - cheie	cultura de prund istorie străveche preistorie

M I.2- Perioadele Epocii străvechi	
Obiective didactice Timp de predare	OP 1.2, OP 1.6 10 min.
Tip de interacțiune cu elevii	metode de comunicare orală: expunere, conversație euristică metode de acțiune: exercițiul dirijat, învățarea prin descoperire procedee de instruire: explicația în etapa de comunicare, învățarea prin descoperire dirijată,
Descriere	periodizarea preistoriei exercițiul de localizare a pe axa timpului a perioadelor epocii străvechi

	exercițiu de identificare a subperioadelor epocii pietrei și epocii metalelor
Cuvinte - cheie	Hallstatt eneolitic La Tène paleolitic mezolitic neolitic

M I.3- Paleoliticul	
Obiective didactice	OP 1.3
Timp de predare	15 min.
Tip de interacțiune cu elevii	metode de comunicare orală: expunere, conversație euristică metode de acțiune: învățarea prin descoperire procedee de instruire: explicația în etapa de comunicare, învățarea prin descoperire dirijată
Descriere	exercițiu privind reconstituirea modului de viață al omului din paleolitic prin selectarea, din mai multe variante puse la dispoziție, a armelor/uneltelor, ocupațiilor, locuințelor și manifestărilor religioase corespunzătoare acestei perioade. analizarea principalelor descoperiri arheologice ale acestei perioade
Cuvinte - cheie	Cultura de prund paleoliticul picturi rupestre

M I.4- Mezoliticul	
Obiective didactice	OP 1.4, OP 1.5, OP 1.6, OP 1.7
Timp de predare	15 min.
Tip de interacțiune cu elevii	metode de comunicare orală: expunere, conversație euristică metode de acțiune: învățarea prin descoperire procedee de instruire: explicația în etapa de comunicare, învățarea prin descoperire dirijată
Descriere	stabilirea principalelor caracteristici ale mezoliticului localizarea pe hartă a principalelor descoperiri arheologice ale perioadei: Băile Herculane, Ceahlău, Neamț exercițiu de analizare a reprezentărilor puse la dispoziție în scopul identificării principalelor unelte/arme și ocupații specifice perioadei exercițiu de corelare a armelor/uneltelor cu ocupațiile oamenilor din mezolitic
Cuvinte - cheie	barca monoxilă microlite picturi rupestre

LECȚIA II NEOLITICUL

M II.1- Neoliticul. Aria de răspândire	
Obiective didactice	OP 2.1, OP 2.2
Timp de predare	8 min.
Tip de interacțiune cu elevii	metode de comunicare orală: expunere, conversație euristică metode de acțiune: învățarea prin descoperire, demonstrația cu solicitarea elevului

	procedee de instruire: explicația în etapa de comunicare, învățarea prin descoperire dirijată
Descriere	exercițiul de localizare a ariei de răspândire a neoliticului prin plasarea culturilor specifice pe o hartă parțial stabilirea trăsăturilor specifice culturilor neolitice prin analiza imaginilor tip tultip puse la dispoziție
Cuvinte - cheie	cultură arheologică neolitic

M II.2- Modul de viață în neolitic	
Obiective didactice	OP 2.3, OP 2.7
Timp de predare	8 min.
Tip de interacțiune cu elevii	metode de comunicare orală: expunere, conversație euristică metode de acțiune: învățarea prin descoperire, observarea dirijată procedee de instruire: explicația în etapa de comunicare, învățarea prin descoperire dirijată
Descriere	stabilirea trăsăturilor specifice „revoluției neolitice” exercițiul de selectare, din grupuri de câte 3 variante, a armei și uneltei specifice noilor tehnici de realizare din neolitic
Cuvinte - cheie	„revoluție neolitică”

M II.3- Neoliticul. Ocupații	
Obiective didactice	OP 2.3, OP 2.6, OP 2.7
Timp de predare	8 min.
Tip de interacțiune cu elevii	metode de comunicare orală: expunere, conversație euristică metode de acțiune: învățarea prin descoperire, demonstrația cu solicitarea elevului procedee de instruire: explicația în etapa de comunicare, învățarea prin descoperire dirijată
Descriere	stabilirea trăsăturilor care definesc „revoluția neolitică” exercițiul de descoperire a ocupațiilor specifice oamenilor din neolitic, prin analiza și selectarea a trei imagini reprezentative din șase variante puse la dispoziție
Cuvinte - cheie	„revoluție neolitică”

M II.4- Neoliticul. Locuințe	
Obiective didactice	OP 2.6
Timp de predare	10 min.
Tip de interacțiune cu elevii	metode de comunicare orală: expunere, conversație euristică metode de acțiune: învățarea prin descoperire, observarea dirijată procedee de instruire: explicația în etapa de comunicare
Descriere	demonstrarea creșterii gradului de sedentarizare a comunităților din neolitic exercițiul de construire a unei case din neolitic, prin selectarea materialului sau formei specifice perioadei din variantele de câte 3 puse la dispoziție pentru fiecare etapă în parte.
Cuvinte - cheie	„revoluție neolitică” sedentarizare

M II.5- Neoliticul. Credințe magico-religioase	
Obiective didactice Timp de predare	OP 2.3, OP 2.6, OP 2.7 8 min.
Tip de interacțiune cu elevii	metode de comunicare orală: expunere, conversație euristică metode de acțiune: învățarea prin descoperire, observarea dirijată procedee de instruire: explicația în etapa de comunicare
Descriere	prezentarea factorilor care determină apariția noilor credințe magico-religioase specifice neoliticului exercițiu de localizare pe hartă a culturilor arheologice din neolitic și identificarea principalelor descoperiri arheologice de ordin religios analiza reprezentărilor specifice cultului fertilității și fecundității exercițiu de analiză a patru reprezentări specifice cultului fertilității și fecundității și stabilirea categoriei în care se încadrează - antropomorfă sau zoomorfă - prin selectarea uneia din cele două variante de răspuns
Cuvinte - cheie	cultul strămoșilor cultul fertilității și fecundității formă antropomorfă formă zoomorfă

M II.6- Eneoliticul (Chalcoliticul)	
Obiective didactice Timp de predare	OP 2.5, OP 2.7 8 min.
Tip de interacțiune cu elevii	metode de comunicare orală: expunere, conversație euristică metode de acțiune: exercițiul dirijat, învățarea prin descoperire, observarea independentă procedee de instruire: explicația în etapa de comunicare
Descriere	prezentarea schimbărilor produse în modul de viață în perioada eneoliticului exercițiu de reconstituire a ansamblului vieții social-economice din eneolitic, prin selectarea și aranjarea adecvată a pieselor unui puzzle
Cuvinte - cheie	chalcolitic eneolitic

LECȚIA III TRĂSĂTURILE EPOCII METALELOR

M III.1- Trecerea spre epoca bronzului	
Obiective didactice Timp de predare	OP 3.1, OP 3.2, OP 3.6, OP 3.7 8 min.
Tip de interacțiune cu elevii	metode de comunicare orală: expunere, conversație euristică metode de acțiune: exercițiul dirijat, învățarea prin descoperire, observarea independentă procedee de instruire: explicația în etapa de comunicare
Descriere	exercițiu de localizare pe harta mută a locului de origine a triburilor indo-europene, prin plasarea acestuia în spațiul corespunzător descoperirea direcțiilor de înaintare a triburilor indo-europene și locului de origine a popoarelor indo-europene exercițiu de localizare corectă pe hartă, prin amplasarea în spațiul corespunzător a șase dintre popoarele indo-europene
Cuvinte - cheie	indo-europenizare triburi indo-europene

	autohtoni migratori
--	------------------------

M III.2- Bronzul. Aspecte social - economice	
Obiective didactice Timp de predare	OP 3.3, OP 3.4, OP 3.6, OP 3.7 10 min.
Tip de interacțiune cu elevii	metode de comunicare orală: expunere, conversație euristică metode de acțiune: exercițiul dirijat, învățarea prin descoperire, observarea independentă procedee de instruire: explicația în etapa de comunicare
Descriere	prezentarea perioadei bronzului, evidențiind modificările intervenite, prin aplicarea relației de cauzalitate. exercițiul de stabilire a relației de cauzalitate între caracteristicile specifice perioadei bronzului, prin amplasarea a șase afirmații în coloanele indicate: Cauze (A)/Efecte (B)
Cuvinte - cheie	cultura Monteoru cultura Otomani cultura Periam-Pecica cultura Wietenberg

M III.3- Bronzul. Importante schimbări în plan religios	
Obiective didactice Timp de predare	OP 3.5, OP 3.6, OP 3.7 8 min.
Tip de interacțiune cu elevii	metode de comunicare orală: expunere, conversație euristică metode de acțiune: exercițiul dirijat, învățarea prin descoperire, observarea independentă procedee de instruire: explicația în etapa de comunicare
Descriere	prezentarea schimbărilor petrecute în plan religios în epoca bronzului exercițiul de corespondență între patru imagini ce sugerează credințe religioase din perioade diferite și termenii adecvați, prin plasarea corectă a casetelor ce descriu imaginea corespunzătoare.
Cuvinte - cheie	ritul incinerăției ritul uranian

M III.4- Purtătorii culturii epocii bronzului	
Obiective didactice Timp de predare	OP 3.6, OP 3.7 8 min.
Tip de interacțiune cu elevii	metode de comunicare orală: expunere, conversație euristică metode de acțiune: exercițiul dirijat, învățarea prin descoperire, observarea independentă procedee de instruire: explicația în etapa de comunicare
Descriere	prezentarea tracilor ca și creatori ai culturilor epocii bronzului analiza unui fragment din Herodot, <i>Istoriei</i> , însoțită de două exerciții (item cu alegere multiplă)
Cuvinte - cheie	-

M III.5- Trăsăturile epocii fierului	
Obiective didactice Timp de predare	OP 3.6, OP 3.7 8 min.
Tip de interacțiune cu elevii	metode de comunicare orală: expunere, conversație euristică metode de acțiune: exercițiul dirijat, învățarea prin descoperire, observarea independentă procedee de instruire: explicația în etapa de comunicare
Descriere	stabilirea progreselor înregistrate de comunitățile epocii fierului analiza unor descoperiri arheologice ale perioadei prin apăsarea pe cuvântul „progrese” exercițiu de completare a spațiilor libere dintr-un text dat, prin plasarea termenilor corespunzători din lista dată
Cuvinte - cheie	roata olarului

M III.6- Creatorii epocii fierului	
Obiective didactice Timp de predare	OP 3.6, OP 3.7 8 min.
Tip de interacțiune cu elevii	metode de comunicare orală: expunere, conversație euristică metode de acțiune: exercițiul dirijat, învățarea prin descoperire, observarea independentă procedee de instruire: explicația în etapa de comunicare
Descriere	prezentare geto-dacilor ca și creatori ai epocii fierului analiza celor trei texte din Strabon, <i>Geografia</i> , Herodot, <i>Istoriei</i> , Dio Cassius, <i>Istoria romană</i> , însoțită de exercițiu de rezolvare a unui rebus
Cuvinte - cheie	cultura Basarabi

LECȚIA IV EVALUARE

M IV.1- Expert	
Obiective didactice Timp de predare	OP 4.6, OP 4.7 15 min.
Tip de interacțiune cu elevii	metode de comunicare orală: conversație euristică metode de acțiune: exercițiul dirijat procedee de instruire: evaluare în formă scrisă prin intermediul calculatorului
Descriere	2 pachete de exerciții pentru nota 10 exercițiu de analiză a textului istoric (Herodot, <i>Istoriei</i>), însoțit de transcrierea în casetele puse la dispoziție a 3 informații care demonstrează relația de cauzalitate. (3*20 puncte= 60 puncte). Exercițiu cu itemi cu alegere duală. Elevul are la dispoziție 6 propozițiilor enunțate, astfel: A. ambele sunt adevărate și există relație cauzală între ele; B. ambele sunt adevărate, dar nu există relație cauzală între ele; C. prima este adevărată, iar cea de-a doua falsă; D. prima este falsă, iar cea de-a doua adevărată; E. ambele sunt false. (6*5 puncte= 30 puncte) 10 puncte din oficiu

M IV.2- Specialist	
Obiective didactice Timp de predare	OP 4.4, OP 4.5 15 min.
Tip de interacțiune cu elevii	metode de comunicare orală: conversație euristică metode de acțiune: exercițiul dirijat procedee de instruire: evaluare în formă scrisă prin intermediul calculatorului
Descriere	2 pachete de exerciții pentru nota 9 exercițiu cu item tip pereche. Sunt puse la dispoziție 6 imagini iar elevul trebuie să recunoască perioada sau cultura arheologică pe care o reprezintă. Trebuie să mute casetele specifice culturilor sau perioadelor istorice în dreptul imaginilor corespunzătoare. (6*10 puncte= 60 puncte). exercițiu de localizare a 3 culturi arheologice specifice neoliticului pe o hartă a României parțial realizată. (3*10 puncte= 30 puncte) 10 puncte din oficiu

M IV.3- Cunoscător	
Obiective didactice Timp de predare	OP 4.3 10 min.
Tip de interacțiune cu elevii	metode de comunicare orală: conversație euristică metode de acțiune: exercițiul dirijat procedee de instruire: evaluare în formă scrisă prin intermediul calculatorului
Descriere	2 pachete de exerciții pentru nota 7 exercițiu cu item tip pereche. Sunt puse la dispoziție două coloane (a câte 6 elemente). În prima sunt prezentate perioade ale epocii străvechi, iar în a doua descoperiri și culturi arheologice. (6*5 puncte= 30 puncte). exercițiu cu itemi de completare. Sunt 6 afirmații și trebuie identificată perioada istorică pe care o descriu prin completarea răspunsul corect în caseta din dreptul fiecărei afirmații. (6*10 puncte= 60 puncte) 10 puncte din oficiu

M IV.4- Debutant	
Obiective didactice Timp de predare	OP 4.1, OP 4.2 10 min.
Tip de interacțiune cu elevii	metode de comunicare orală: conversație euristică metode de acțiune: exercițiul dirijat procedee de instruire: evaluare în formă scrisă prin intermediul calculatorului
Descriere	2 pachete de exerciții pentru nota 5 exercițiu de completare a 5 definiții cu termenii corespunzători, prin plasarea acestora în casetele libere (5*10 puncte= 40 puncte). exercițiu de ordonare cronologică a 4 imagini pe o axă a timpului (4*10 puncte= 50 puncte) 10 puncte din oficiu

1.3 Recomandări de structurare și predare**Planul Lecției I**

Timp: 1 oră (50 minute)

Obiect de conținut	Timp (min.)
M I.1	10
M I.2	10
M I.3	15
M I.4	15

Planul Lecției II

Timp: 1 oră (50 minute)

Obiect de conținut	Timp (min.)
M II.1	8
M II.2	8
M II.3	8
M II.4	10
M II.5	8
M II.6	8

Planul Lecției III

Timp: 1 oră (50 minute)

Obiect de conținut	Timp (min.)
M III.1	8
M III.2	10
M III.3	8
M III.4	8
M III.5	8
M III.6	8

Planul Lecției IV

Timp: 1 oră (50 minute)

Obiect de conținut	Timp (min.)
M IV.1	15
M IV.2	15
M IV.3	10
M IV.4	10

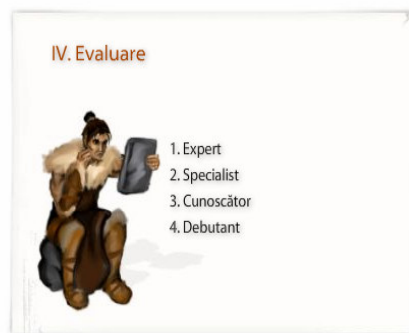
2. Obiecte de conținut- detalieri

2.1. Introducere

Lucrarea de față cuprinde un set de 4 lecții, în cadrul temei *Civilizații preistorice pe teritoriul României*, fiecărei lecții fiindu-i alocate câte 50 de minute. Din dorința de a oferi o autonomie cât mai mare în utilizarea acestui program, fiecare moment al lecției poate fi accesat din meniul central, unde elevul descoperă cu ușurință atât titlurile lecțiilor, cât și momentele acestora.

Civilizațiile preistorice de pe teritoriul României

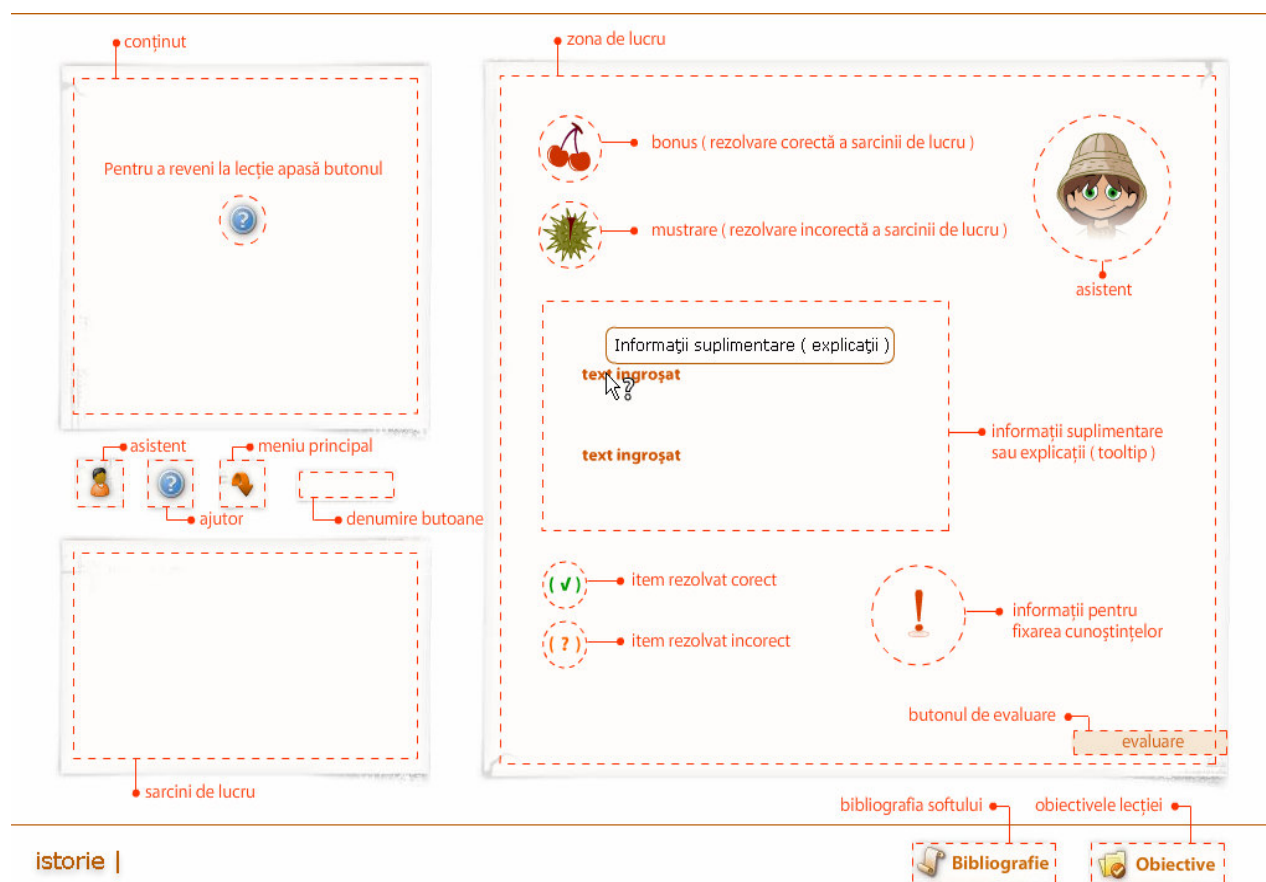

Fiecare moment al lecției se desfășoară în 3 zone cu destinații precise, care se mențin pe tot parcursul acestei teme:

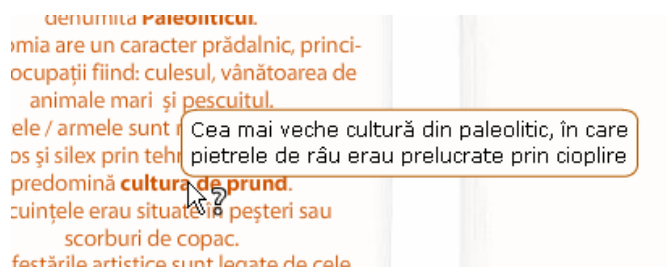
- **Zona de conținut**, în care elevul va afla cunoștințele noi, necesare parcurgerii acestei lecții;
- **Zona de lucru**, în care elevul descoperă conținutul lecției prin diferite sarcini de lucru, hărți, reprezentări, animații, etc.
- **Zona cu sarcinile de lucru**, în care, după retragerea asistentului, sarcina de lucru trasată de acesta reapare pentru ca elevul să o poată vizualiza permanent. Odată parcurs un moment al lecției, revenirea la meniul central se realizează prin apăsarea butonului denumit **Index**.

O preocupare constantă a fost facilitarea demersului didactic, și aici facem referire la prezența unui ghid care explică opțiunile softului și modalitatea de folosire.

Totodată, programul oferă explicații suplimentare, prin prezența ferestrelor **tooltip** pe cuvinte sau expresii care apar evidențiate în cadrul textului, în cazul unor noțiuni-cheie sau aspecte de detaliu.

Epoca Pietrei debutează cu o primă perioadă denumită **Paleoliticul**.

- Economia are un caracter prădălnic, principalele ocupații fiind: culesul, vânătoarea de animale mari și pescuitul.
- Unelte / armele sunt realizate din piatră, os și silix prin tehnica cioplirii, predomină **cultura de prund**.
- Locuințele erau situate în peșteri sau scorburi de copac.
- Manifestările artistice sunt legate de cele magico-religioase, vizând imblănzirea forțelor naturii: **picturi rupestre**, statuete din piatră, amulete din os sau silix.

[continuă >>](#)

• Picturi rupestre

- În interiorul peșterii numite "Grotă din cariera Cucuiulat", situată în comuna Lețca, județul Sălaj, elementul pictural amplasat cel mai "la vedere" constă din imaginea unui cal în plină mișcare. Este realizat prin aplicarea pe stânca calcaroasă a unui material colorant roșu - cărămiziu.

- Cea de-a doua imagine, aproape la fel de elegant redată, înfățișează un animal din grupul felinelor - probabil o panteră de peșteră (pisică sălbatică sau râs). Picturile cu ocru de la Cucuiulat, pe lângă faptul că sunt unice pe teritoriul țării noastre, ele au aceeași importanță singulară și pentru partea centrală a continentului european, reprezentând o contribuție cu totul remarcabilă la îmbogățirea tezaurului culturii material - spirituale a umanității.

[închide](#)

istorie |

 [Bibliografie](#)

 [Obiective](#)

profesorul poate accesa fie lucrările de metodică, fie pe cele de istorie.

Obiective Operaționale

OP 4. Pornind de la reprezentările puse la dispoziție, să coreleze uneltele / armele folosite în mezolitic cu ocupațiile corespunzătoare.

[închide](#)

• [Lucrări de istorie](#)

• [Lucrări de metodică](#)

1. Atlas pentru Istoria României, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1983
2. Daicoviciu, Hadrian, Dacii, Chișinău, Hyperion, 1991
3. Duby, Georges, Atlas Historique, Ed. Larousse, Paris, 1995
4. Dumitrescu, Nicoleta, Trandafir, Mădălina, Istorie. Sinteze și Teste, Ed. Media Master, București, 2004
5. Istoria Românilor. Antica, Ed. Universității „Al. I. Cuza” Iași, Iași, 1991
6. MacKendrick, Paul, Pietrele dacilor vorbesc, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1978

[închide](#)

Prezența **Asistentului** este motivată de dorința noastră, a autorilor, de a oferi elevului un partener în procesul de predare-învățare, care să-l familiarizeze cu conținutul lecției și să îl încurajeze în rezolvarea exercițiilor necesare pentru fixarea sau evaluarea cunoștințelor. Astfel, după parcurgerea informațiilor inițiale din zona de conținut a fiecărui moment de

lecție, prin apăsarea pe butonul Continuă, Asistentul apare de fiecare dată cu o nouă sarcină de lucru. Odată închisă fereastra ce conține sarcina de lucru, aceasta reapare în

Feedback-ul este astfel prezent permanent pe parcursul momentelor unei lecții, prin intermediul butonului de **Evaluare**. El îndeplinește mai multe funcții: de *avertizare*, atunci când elevul nu a rezolvat un exercițiu, de *felicitare*-când sarcinile de lucru au fost îndeplinite cu succes (în acest caz, elevul primește chiar o recompensă), sau de *corectare*- când elevul a dat un răspuns incorect (în acest caz, elevul este mustrat prin prezența unei castane) și de *notare*- în cazul lecției de evaluare.

2.2. Utilizarea programului

2.2.1 LECȚIA I TRĂSĂTURILE EPOCII PIETREI

Prima lecție pune accentul pe aspecte referitoare la localizarea primelor urme ale activității omului pe teritoriul României (M I.1), a periodizării Epocii Străvechi (M I.2), precum și a trăsăturilor specifice paleoliticului (M I.3) și mezoliticului (M I.4).

M I.1- Unde și când a început totul?

Timpul de predare stabilit pentru acest moment este de 10 minute. Cu ajutorul conversației euristice, a învățării prin descoperire, elevul află care este delimitarea cronologică a Preistoriei, când și unde au apărut primele urme de activitate umană pe teritoriul țării noastre.

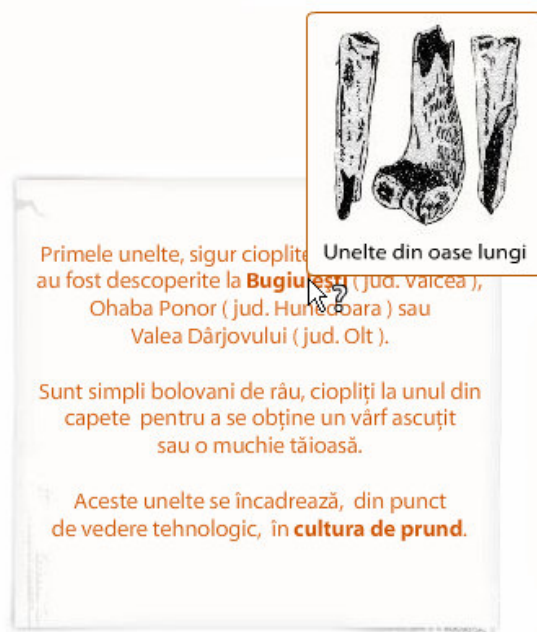
Pentru fixarea cunoștințelor, după apăsarea pe butonul Continuă situat în zona de conținut, sugerăm elevului, prin intermediul Asistentului, să rezolve un exercițiu de localizare pe hartă a primelor urme de activitate umană de pe teritoriul României. După ce s-a citit sarcina de lucru, se apasă pe Continuă din interiorul ferestrei respective, moment în care ea se închide iar sarcina de lucru reapare în zona care i-a fost destinată. În cadrul acestui exercițiu, elevul trebuie să bifeze pe hartă patru din localitățile care delimitează zona râurilor Olt și Argeș. Cu ajutorul Asistentului se monitorizează modalitatea de rezolvare a exercițiului, prin indiciile pe care le oferă după două încercări nereușite. Localitățile incorect bifate sunt semnalate cu ajutorul unui **X** de culoare gri. Odată identificate cele 4 localități, apar 4 stegulețe în dreptul lor. După apăsarea pe butonul de Evaluare, zona aferentă se colorează.

Am anticipat posibilitatea ca elevul să nu selecteze nici un răspuns, moment în care, după apăsarea butonului Evaluare, este avertizat că trebuie să rezolve exercițiul indicat, prin deschiderea unei ferestre de atenționare.

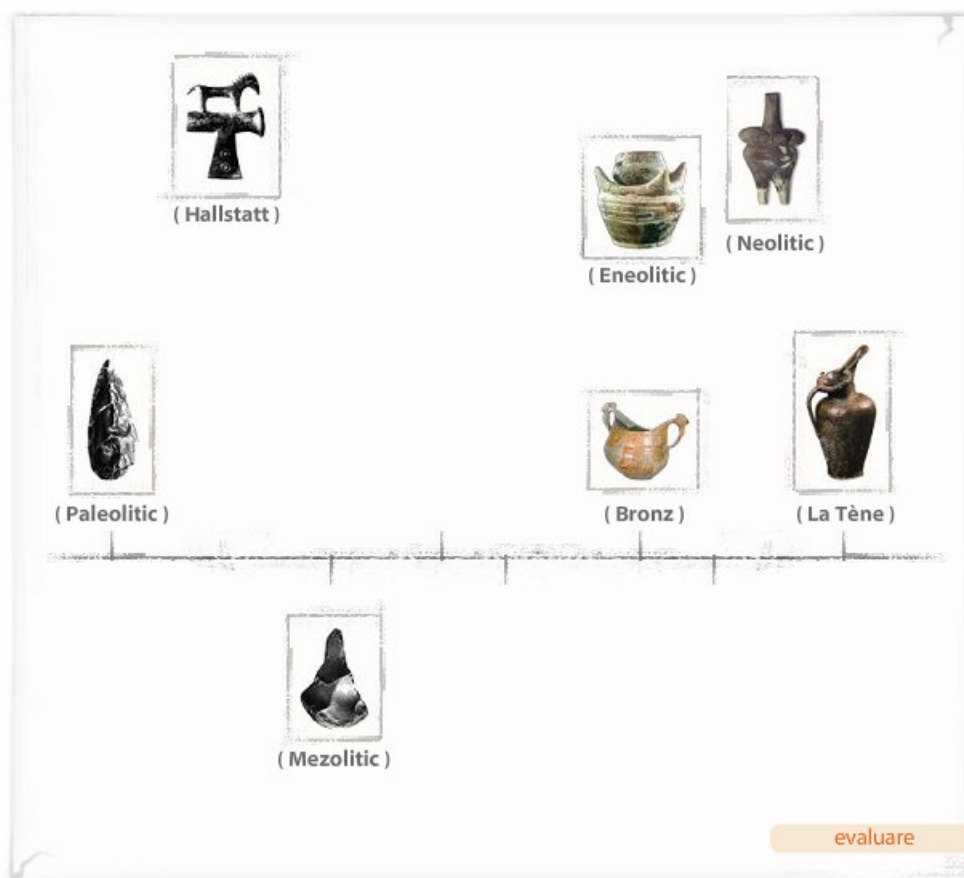

În încheiere, elevul poate analiza o imagine cu primele urme de activitate umană, încadrate în cultura de prund, prin apăsarea pe **Bugiulești** din interiorul textului. Totodată, o fereastră tooltip pe expresia "cultura de prund" îi va explica semnificația sa.

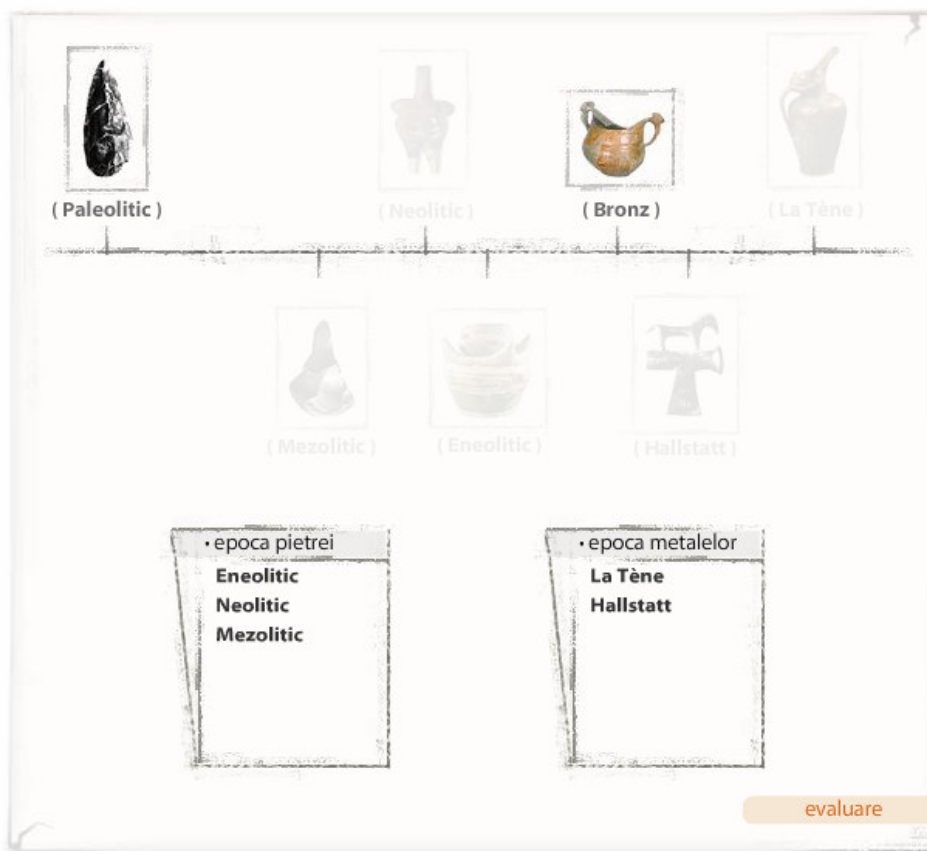
M I.2- Perioadele Epocii străvechi

La momentul al doilea al lecției (timp de lucru 10 minute), se prezintă criteriul folosit în periodizarea Preistoriei, precum și principalele sale perioade de timp. Pentru a identifica perioadele epocii străvechi, datarea și semnificația lor, după apăsarea butonului **Continuă** din zona de conținut, Asistentul va solicita elevul să rezolve un exercițiu de localizare a pe axa timpului a perioadelor epocii străvechi. După plasarea casetelor aferente subdiviziunilor epocii pietrei și metalelor pe axă, elevul apasă pe butonul de Evaluare. În rezolvarea acestui exercițiu, elevul se poate folosi de ferestrele tooltip care apar prin trecerea mouse-ului peste fiecare imagine, în care sunt precizate reperele cronologice ale perioadei indicate.

Dacă a rezolvat corect exercițiul, elevul este felicitat de Asistent și trimis la un nou exercițiu. Dacă nu a localizat corect o perioadă, după apăsarea pe butonul Evaluare, această perioadă se retrage de pe axă, elevul fiind nevoit astfel să plaseze corect perioada respectivă.

În momentul în care exercițiul a fost rezolvat corect, reappare Asistentul cu o nouă sarcină de lucru. În acest caz, am dorit ca elevul să fie capabil să încadreze diviziunile Preistoriei în cele două Epoci: a pietrei și a metalelor. Astfel, sub axa perioadelor Preistoriei apar două dosare pe care scrie: epoca pietrei și epoca metalelor. Elevul trebuie să tragă cu mouse-ul fiecare perioadă de pe axă și să o ducă în dosarul care îi corespunde. Pentru a rezolva corect acest exercițiu, el trebuie să analizeze explicația oferită de ferestrele tooltip pentru fiecare perioadă în parte. În cazul în care, înainte de a apăsa pe butonul de Evaluare, elevul descoperă că a plasat greșit perioadele și vrea să revină asupra lor, prin apăsare cu mouse-ul, perioadele vor ieși din dosare. După apăsarea pe Evaluare, perioadele incorect plasate se retrag în afara dosarului iar elevul va trebui să rezolve corect exercițiul.

Acest moment se încheie prin familiarizarea elevului cu principalele instrumente de lucru în cazul preistoriei: *izvoarele și culturile arheologice* cu ajutorul ferestrelor tooltip.

M I.3- Paleoliticul

Acest moment debutează cu prezentarea caracteristicilor generale ale paleoliticului. În cazul manifestărilor artistico-religioase, prin apăsarea pe *picturi rupestre*, elevul descoperă dovezi ale acestui tip de manifestare din paleolitic, pe teritoriul țării noastre. Imaginile și informațiile suplimentare pot fi supuse unei analize și dezbateri.

Pentru fixarea informațiilor regășibile în zona de conținut, propunem un exercițiu care are drept obiectiv reconstituirea modului de viață al omului din paleolitic prin selectarea, din mai multe variante puse la dispoziție, a armelor/uneltelor, ocupațiilor, locuințelor și manifestărilor religioase corespunzătoare acestei perioade. Înainte de a trece la îndeplinirea sarcinilor de lucru, utilizatorul se poate familiariza cu noțiuni-cheie, explicate prin intermediul ferestrelor tooltip: *paleolitic, cultura de prund, picturi rupestre*

Prin apăsarea pe caseta **Ocupații**, vor ieși 7 imagini, dispuse circular. La trecerea cu mouse-ul peste fiecare imagine, aceasta se mărește în zona lateral dreapta iar pe imaginea inițială apare o fereastră tooltip care sugerează tipul de activitate prezentat. Din cele 7 ocupații indicate, doar 3 sunt corecte: Pescuitul, Culesul rădăcinilor și fructelor și Vânătoarea animalelor mari.

Am anticipat posibilitatea ca elevul să nu selecteze nici un răspuns, moment în care, după apăsarea butonului Evaluare, este avertizat că trebuie să rezolve exercițiul indicat, prin deschiderea unei ferestre de atenționare.

Dacă utilizatorul a selectat greșit o imagine, o poate anula prin apăsarea pe imaginea respectivă.

Odată selectate imaginile corespunzătoare Ocupațiilor, se poate trece la următorul aspect- **Unelte**. În acest caz, punem la dispoziția utilizatorului 6 reprezentări, din care 3 sunt corecte: tehnica cioplirii, unelte/arme din piatră, unelte/arme din os. Exercițiul urmează același tipar ca și cel anterior.

Cel de-al treilea aspect, **Locuințe**, îl invită pe elev să identifice tipurile de locuințe specifice oamenilor din paleolitic. Din cele 6 reprezentări doar 2 sunt corecte: Peșteri și Scorburi de copac. Și acest exercițiu are același mod de rezolvare ca cele de dinainte.

Ultimul aspect este destinat manifestărilor artistico-religioase. Din cele 6 variante de manifestări, prin analiza textului tooltip și a imaginilor puse la dispoziție, elevul va trebui să aleagă 2 dintre ele: Picturi rupestre și Sculpturi din piatră.

După terminarea acestui exercițiu, se apasă pe Evaluare. În partea de sus a zonei de lucru apare un puzzle alcătuit din 4 piese, fiecare având corespunzând celor 4 aspecte din

exercițiul anterior. Piesa care este vizibilă după evaluare, semnifică corectitudinea selectării în acel caz. **Feedback-ul de felicitare** sau **corectare** indică elevului dacă a rezolvat corect exercițiul sau trebuie să revină asupra lui.

Dacă exercițiul a fost corect rezolvat, Asistentul sugerează elevului să analizeze câteva dintre descoperirile arheologice ale acestei perioade. Astfel se încheie și acest moment.

M I.4- Mezoliticul

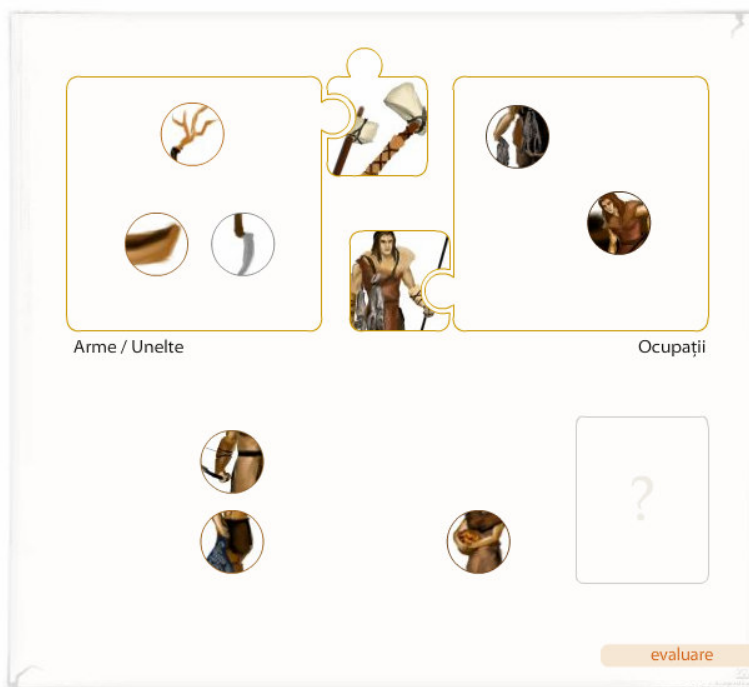
Acest moment își propune să familiarizeze elevul cu principalele modificări care apar în modul de viață al oamenilor în mezolitic, față de perioada anterioară.

În momentul parcurgerii caracteristicilor mezoliticul, elevul va întâlni noțiuni-cheie explicate cu ajutorul ferestrelor tooltip: *microlite*, *barca monoxilă*, *picturi rupestre*.

După parcurgerea informațiilor din zona de conținut și apăsarea pe butonul Continuă, utilizatorul este invitat de Asistent să efectueze săpături arheologice în localitățile indicate pe hartă: Băile Herculane, Ceahlău, Neamț. Odată activată câte o localitate din cele menționate, din ea ies 2-3 imagini, explicate cu ajutorul ferestrelor tooltip. După vizualizarea lor, Asistentul sugerează trecerea la un nou exercițiu, după apăsarea pe butonul Continuă.

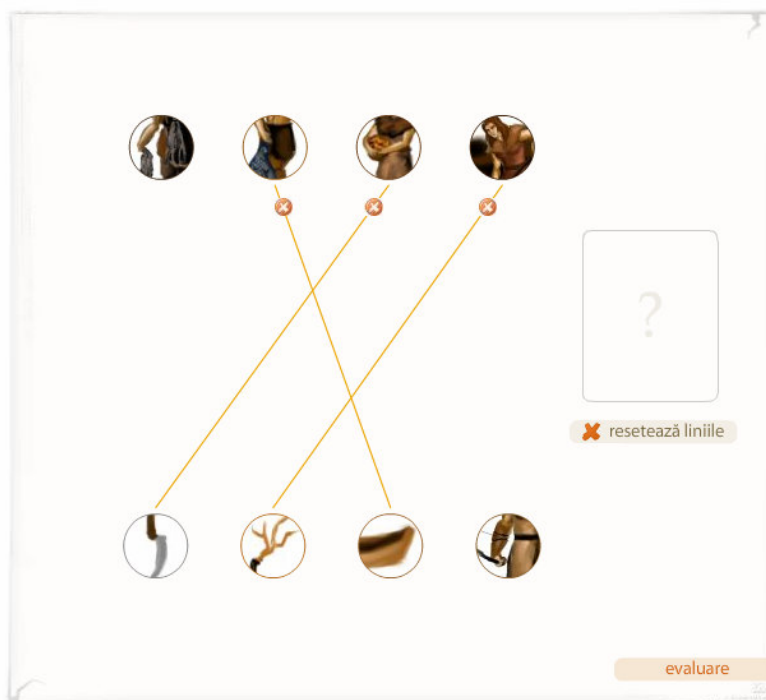

De această dată, sunt prezentate 8 imagini (explicate cu ajutorul ferestrelor tooltip) care pot fi vizualizate prin trecerea cu mouse-ul peste ele; în acel moment, imaginile apar mărite în lateral dreapta. Elevul este solicitat să analizeze imaginile și explicațiile lor și să le mute în una din cele 2 zone care le corespund: Unelte/Arme sau Ocupații. Astfel la Unelte/Arme vor merge: Arcul cu săgeți, secera, săpăliga, barca iar la Ocupații: pescuitul, cultivarea plantelor, culesul plantelor și rădăcinilor și, în final, vânătoarea animalelor mici.

Feedback-ul funcționează după același tipar și în acest caz. Odată evaluat, elevul trebuie să apese pe Continuă pentru a trece la un nou exercițiu. Acum va trebui să coreleze imaginile anterioare specifice armelor/uneltelor cu ocupațiile oamenilor din mezolitic, unind prin apăsare imaginile care corespund; pentru fiecare imagine există o singură corespondență.

Fiecare imagine poate fi vizualizată în chenarul din lateral dreapta. Înainte de a apăsa pe Evaluare, elevul poate reveni asupra exercițiului, dacă consideră că a greșit, și poate anula corespondențele respective prin apăsarea pe X portocaliu care apare pe linie. Prin selectarea X-ului portocaliu din partea dreaptă lângă care este scris „*resetează liniile*”, toate corespondențele vor fi anulate.

Evaluarea acestui exercițiu urmează același tipar ca și la celelalte momente: avertizare, atunci când elevul nu rezolvă o misiune, corectare-când greșește și felicitare, când a rezolvat corect.

LECȚIA II. NEOLITICUL

Această lecție subliniază aspectele privind aria de răspândire a culturilor neoliticului (M II.1), modul de viață (M II.2), ocupațiile (M II.3), locuințele (M II.3) credințele magico-religioase (M II.4) ale comunităților neolitice de pe teritoriul României, precum și aspectele ce caracterizează eneoliticul (M II.5).

M II.1- Neoliticul. Aria de răspândire

La accesarea acestui moment, elevul va descoperi în zona de conținut câteva din schimbările care definesc această perioadă și în special faptul că omul a dobândit o nouă dimensiune a individualității sale, aceea de producător. Sunt prezentate câteva din culturile arheologice neolitice: cultura Boian, cultura Vința-Turdaș, Tisa și cultura Hamangia. Prin trecerea cu mouse-ul peste aceste culturi utilizatorul descoperă regiunea specifică pentru fiecare în parte.

După fixarea cunoștințelor inițiale, utilizatorul este invitat să apese pe butonul Continuă pentru a afla noua sa misiune. Prin intermediul Asistentului i se cere să localizeze aria de răspândire a neoliticului prin fixarea pe hartă a casetelor corespunzătoare culturilor arheologice din această perioadă. Casetele vor fi fixate cu ajutorul mouse-ului. Localizarea corectă a culturilor respective este însoțită de colorarea hărții în culoarea specifică casetei. Localizarea eronată este automat însoțită de revenirea casetelor la locul inițial.

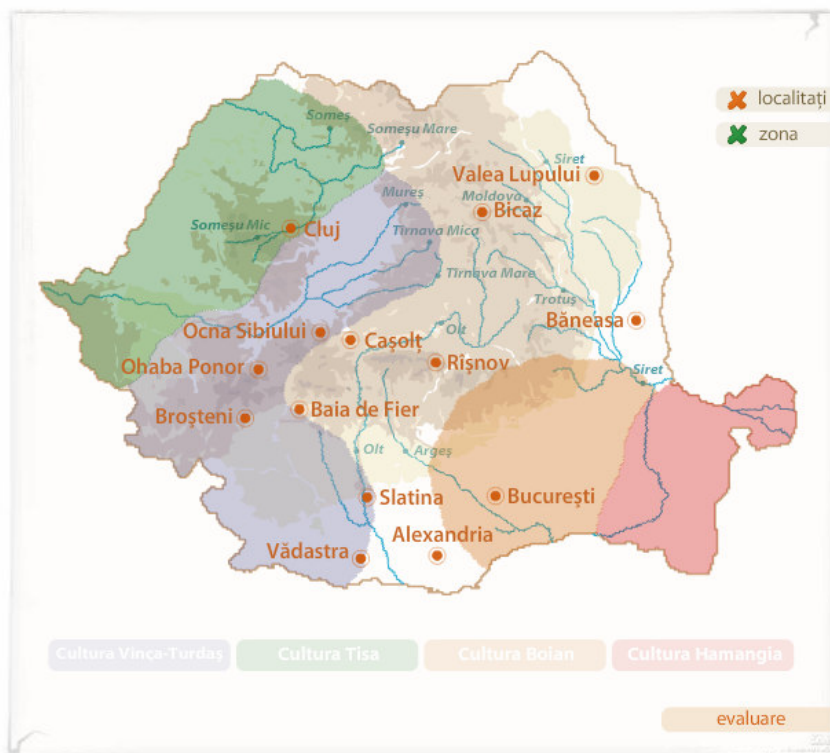
Feedback-ul acestui exercițiu intervine și în acest caz, așa cum am obișnuit utilizatorul: *de avertizare*

atunci când sarcina de lucru nu a fost complet realizată, *de felicitare*

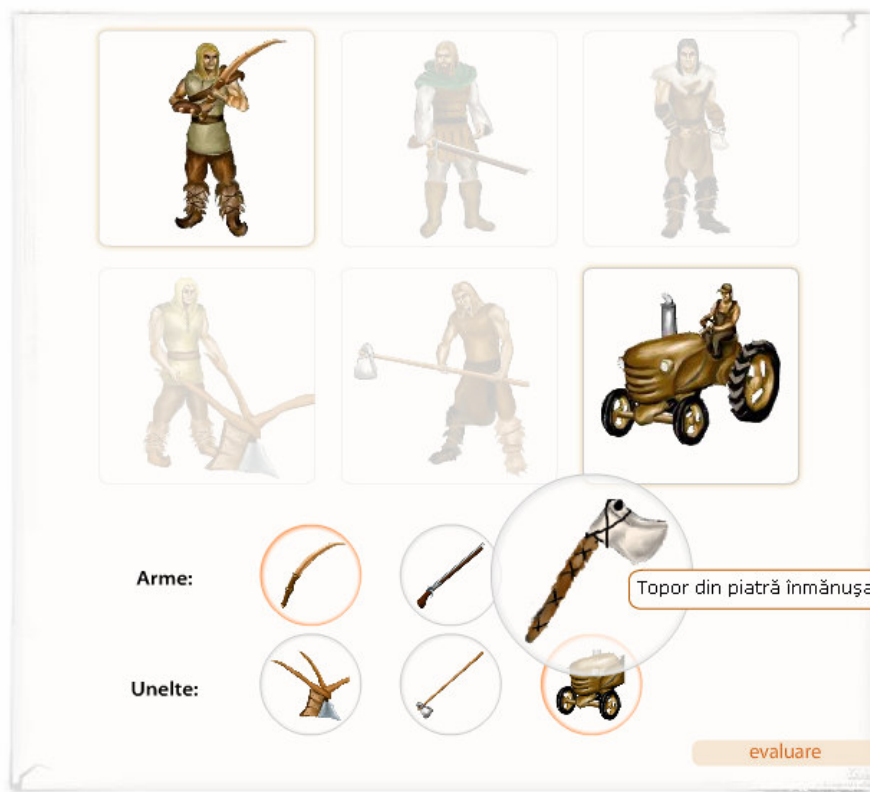
când rezultatul este unul corect. Nu am considerat necesar să introducem un feedback *de corectare* deoarece elevul este nevoit să rezolve corect acest exercițiu.

Menționăm faptul că, după finalizarea acestui exercițiu, la trecerea cu mouse-ul peste fiecare regiune colorată de pe hartă, apare câte o imagine reprezentând descoperiri relevante pentru cultura respectivă.

M II.2- Modul de viață în neolitic

Acest moment debutează cu stabilirea trăsăturilor specifice „revoluției neolitice”. După fixarea acestor informații, utilizatorul este invitat să apese pe butonul Continuă pentru a afla noua sa misiune. Prin intermediul Asistentului este solicitat să analizeze șase imagini, sugerând arme și unelte din diferite perioade de timp, după care să selecteze arma și unealta corespunzătoare neoliticului. Prin selectarea uneia dintre variante, în partea de sus apare o animație reprezentând oameni utilizând acea armă sau unealtă selectată.

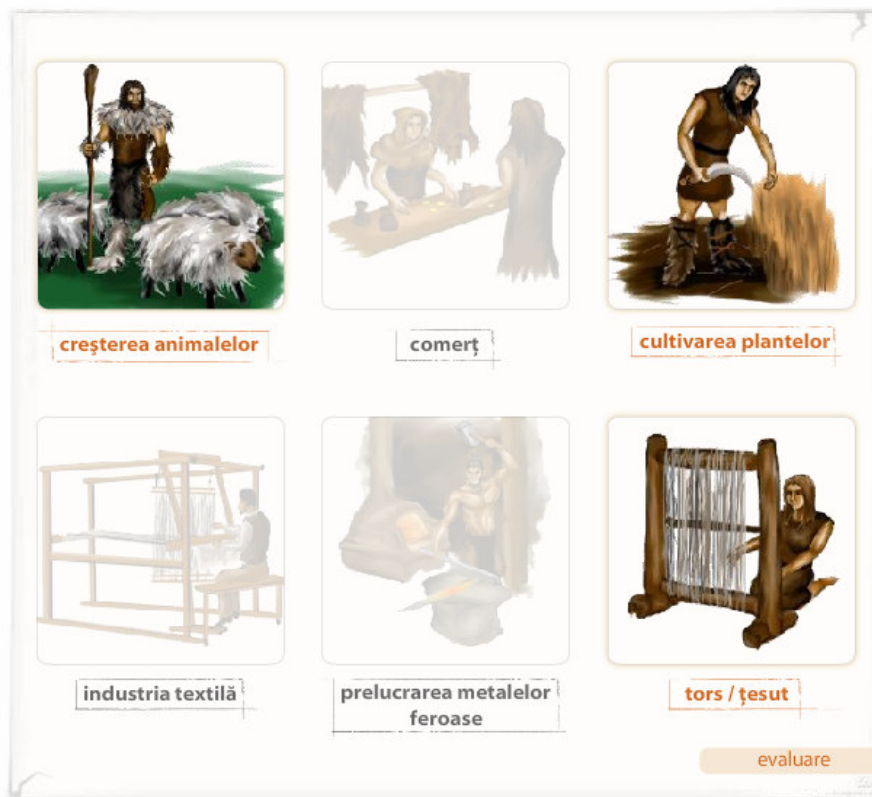
Odată selectată arma și unealta corespunzătoare neoliticului, se apasă pe Evaluare, moment în care Asistentul informează dacă exercițiul a fost corect sau incorect realizat. În cazul primei situații, elevul este felicitat, primind un bonus iar în al doilea caz-primește o castană și i se sugerează să mai încerce.

După rezolvarea acestei sarcini de lucru și apăsarea pe butonul Continuă, prezent în fereastra de feedback, în zona de conținut apar concluziile acestui moment, semnalate prin simbolul Exclamării

M II.3 - Neoliticul. Ocupații

De data aceasta am considerat necesar să păstrăm informațiile exercițiului anterior, care vor fi utile în abordarea exercițiului propus. Este vorba de un exercițiu de descoperire a ocupațiilor specifice oamenilor din neolitic, prin analiza și selectarea a trei imagini reprezentative din șase variante puse la dispoziție.

Toate cele 6 imagini se animează la trecerea cu mouse-ul peste casetele care menționează ocupația descrisă în imagine, dar numai trei dintre ele vor fi animate în același timp, deoarece sarcina de lucru precizează selectarea doar a trei dintre variante.

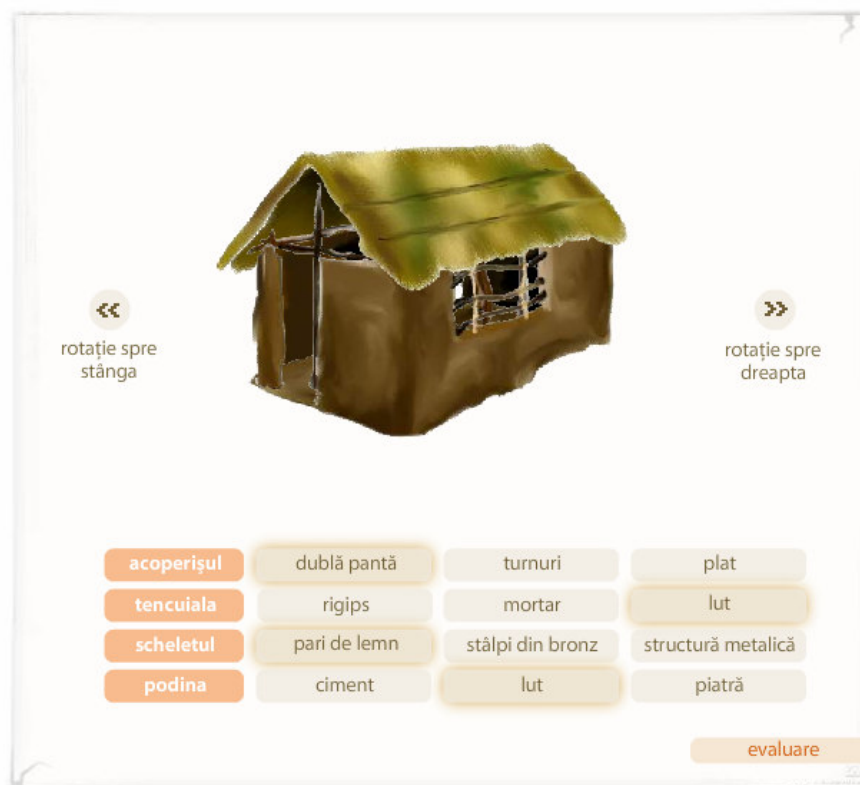
Odată selectate cele trei ocupații pe care elevul le consideră relevante pentru comunitățile neoliticului, se apasă pe Evaluare, moment în care Asistentul informează dacă exercițiul a fost corect sau incorect realizat. În cazul primei situații, elevul este felicitat, primind un bonus iar în al doilea caz-primește o castană și i se sugerează să mai încerce. Prin revenirea asupra exercițiului, anularea variantelor greșite se face prin deselectarea casetelor care menționează ocupația descrisă în imagine.

După rezolvarea acestei sarcini de lucru și apăsarea pe butonul Continuă, prezent în fereastra de feedback, în zona de conținut apar concluziile acestui moment, semnalate prin simbolul Exclamării.

M II.4- Neoliticul. Locuințe

În acest caz, se demonstrează creșterea gradului de sedentarizare a comunităților din neolitic. Odată analizate informațiile din zona de Conținut utilizatorul este invitat să apese pe butonul Continuă pentru a afla noua sa misiune. Prin intermediul Asistentului este solicitat să ajute la construirea unei case din neolitic, prin selectarea materialului sau formei specifice perioadei din variantele de câte 3 puse la dispoziție pentru fiecare etapă în parte: acoperiș, tencuială, schelet, podină.

Prin selectarea fiecărei variante, în partea de sus aceasta prinde contur, elevul putând urmări modul de construire a unei locuințe. Dacă a selectat variante care nu corespund modelului din neolitic, toate elementele incorect selectate dispar din partea de sus iar Asistentul îl avertizează pe utilizator că nu a construit corect casa și că trebuie să revină asupra lui. Dacă un element a fost corect selectat, în dreptul etapei respective apare un semn de culoare verde care validează alegerea făcută.

Pentru a vizualiza toate componentele unei case, este necesară doar apăsarea pe săgețile din laterala casei: *rotație stânga/rotație dreapta*.

Feedback-ul acestui exercițiu intervine și în acest caz, așa cum am obișnuit utilizatorul: *de avertizare* atunci când sarcina de lucru nu a fost complet realizată, *de felicitare*, când rezultatul este unul corect sau *de corectare*.

După rezolvarea acestei sarcini de lucru și apăsarea pe butonul Continuă, prezent în fereastra de feedback, în zona de conținut apar concluziile acestui moment, semnalate prin simbolul Exclamării.

M II.5- Neoliticul. Credințe magico-religioase

În acest moment se prezintă factorii care determină apariția noilor credințe magico-religioase specifice neoliticului. Acum elevul descoperă semnificația noțiunilor: cultul strămoșilor, cultul fertilității și fecundității, formă antropomorfă și formă zoomorfă, prin trecerea cu mouse-ul peste aceste noțiuni din zona de conținut.

Ritualuri prin care se manifestă
grija față de cei decedați

În **cultul strămoșilor**, urmat de **cultul fertilității și fecundității** menit să asigure rodnicia pământului și a turmelor de animale. Divinitățile și simbolurile acestui cult erau reprezentate sub forma unor statuete sau vase în manieră **antropomorfă sau zoomorfă**.

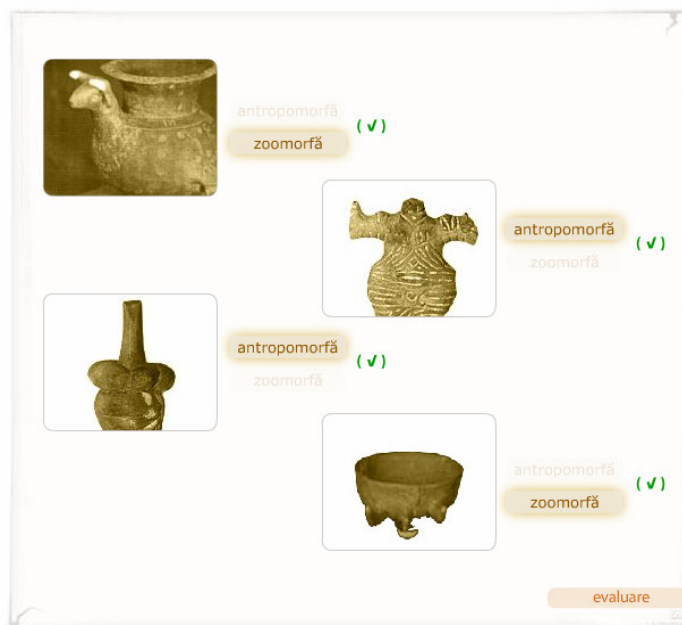
Punctul culminant al artei neolitice de la noi este atins de purtătorii culturii Precucuteni.

continuă

Odată analizate informațiile din zona de Conținut, elevul este invitat să apese pe butonul Continuă pentru a afla ce misiune îl așteaptă. Prin intermediul Asistentului, el este solicitat să identifice, pe harta culturilor arheologice din neolitic, principalele descoperiri arheologice care se încadrează în această categorie, prin apăsare pe regiunile colorate de pe hartă. În momentul în care, la trecerea cu mouse-ul peste o regiune colorată, se apasă, va ieși câte o imagine cu reprezentări specifice cultului fertilității și fecundității.

Odată apăsat butonul de Evaluare, elevul este încurajat să treacă la un nou exercițiu, și anume de analiză a patru reprezentări specifice cultului fertilității și fecundității și de stabilire a categoriei în care se încadrează - antropomorfă sau zoomorfă - prin selectarea uneia din cele două variante de răspuns care se află în dreptul fiecărei imagini. Prin Evaluarea acestui exercițiu, varianta corectă de răspuns este bifată cu verde în dreptul imaginii

În timp ce varianta incorectă este bifată cu semnul întrebării, iar utilizatorului i se sugerează să mai încerce

M II.6- Eneoliticul (Chalcoliticul)

Prezentarea schimbărilor produse în modul de viață în perioada eneoliticului, din zona de conținut, este însoțită de menționarea culturilor cu ceramică pictată: Gumelnița, Cucuteni-Ariușd și Petrești, care au în dreptul lor fereastră tooltip, pentru a preciza regiunea de proveniență. De data aceasta misiunea pe care o primește elevul are în vedere un exercițiu de reconstituire a ansamblului vieții social-economice din eneolitic, prin selectarea și aranjarea adecvată a pieselor unui puzzle. Aceste piese sunt mai multe la număr decât necesarul, pentru a crește gradul de dificultate. Elevul va trebui să fie atent la caracteristicile eneoliticului și la ceea ce sugerează imaginile pentru a completa corect acest puzzle.

Chiar și piesele incorect alese se vor așeza în spațiul destinat, dar după apăsarea pe Evaluare, ele vor cădea la locul lor iar avertizarea Asistentului va sugera rezolvarea corectă a jocului. Dacă puzzle-ul a fost corect realizat, imaginea reconstituită se va anima. Butonul de animație care va apare sub această imagine permite reluarea animației.

LECȚIA III TRĂSĂTURILE EPOCII METALELOR

În această lecție, structurată în două părți: Epoca Bronzului și Epoca Fierului, am pus la dispoziția utilizatorilor informații referitoare la fenomenele care marchează trecerea spre epoca bronzului - cum ar fi indo-europeanizarea (M III.1), aspectele sociale-economice ale perioadei bronzului (M III.2), schimbările care intervin în plan religios (M III.3), creatorii culturii bronzului (M III.4), trăsăturile, precum și purtătorii epocii fierului (M III.5 și M III.6).

M III.1- Trecerea spre epoca bronzului

Acest moment debutează cu prezentarea fenomenului indo-europeanizării. După parcurgerea informațiilor preliminare din Zona de conținut, în care elevul se familiarizează cu noțiuni noi, precum „triburi indo-europene”, „autohtoni” și „migratori”, prin intermediul ferestrelor tooltip, i se sugerează să localizeze pe o hartă mută locul de origine a triburilor indo-europene, prin plasarea unui cerculeț în spațiul corespunzător. După 3 încercări nereușite de rezolvare a exercițiului, plasarea corectă este realizată de către Asistent.

Imediat după încheierea acestui exercițiu, Asistentul îl invită pe utilizator să descopere direcțiile de înaintare și zonele de răspândire a triburilor indo-europene de pe harta dată, prin apăsarea cerculețului specific acestora.

Animația poate fi reluată dacă se consideră necesar prin apăsarea pe cerculețul corespunzător. Odată încheiat acest moment, utilizatorul este invitat să analizeze cu multă atenție harta, întrucât va trebui să rezolve un nou exercițiu. De această dată, deoarece cinci dintre popoarele indo-europene (celți, italice, traci, greci, iliri) nu sunt plasate pe hartă, trebuie descoperit spațiul corespunzător acestor popoare prin mutarea casetelor. Plasarea corectă a acestor popoare va fi însoțită de felicitările Asistentului;

În caz contrar, casetele incorect plasate revin la locul lor inițial iar exercițiul trebuie reluat cu mai multă atenție.

M III.2 - Bronzul. Aspecte social - economice

La acest moment, am pus la dispoziție informații cu privire la aspectele social-economice ale acestei perioade, evidențiind modificările survenite, prin aplicarea relației de cauzalitate. Tot în zona de conținut, după selectarea localităților evidențiate, pot fi analizate imagini cu descoperii arheologice reprezentative pentru culturile menționate.

După analizarea acestor informații, este propus un exercițiu de stabilire a relației de cauzalitate între caracteristicile specifice perioadei bronzului, prin amplasarea a șase afirmații în coloanele indicate: 3 Cauze (A) și 3 Efecte (B). Așadar, lecturând cu atenție cele 6 afirmații, elevul trebuie să decidă care dintre ele reprezintă cauze sau efecte și, totodată, care cauză generează efectul așteptat.

CAUZE	(A)	(B)	EFACTE
Acum se perfecționează și diversifică uneltele.	(✓)		Are loc creșterea productivității în agricultură și sporirea suprafețelor cultivate.
Bronzul a dat naștere celor mai diverse obiecte.	(✓)		Apar toporul de lucru și secerile, săbii, pumnale și topoare de luptă.
Metalurgia bronzului necesita cunoștințe avansate și o practică îndelungată.	(✓)		Apar centre și meșteri specializați în prelucrarea metalelor.
Surplusul de produse favoriza acumularea de bunuri.	(✓)		Are loc o intensificare a schimburilor la distanță.

Misiunea a fost îndeplinită.
Felicitări! Ai primit un bonus!

continuă ✎

evaluare

Butonul care apare în dreapta tabelului „de la început” permite anularea și reluarea exercițiului înainte de a se apăsa pe Evaluare. Evaluarea se realizează în două moduri. Odată se evaluează amplasarea celor 6 afirmații în coloanele corespunzătoare, după care se evaluează corespondența cauză - efect.

M III.3 - Bronzul. Importante schimbări în plan religios

Ținând cont de schimbările care se petrec în plan religios în perioada bronzului, după analiza informațiilor din zona de conținut și apăsarea pe butonul continuă, sarcina de lucru propusă pune la dispoziție 4 imagini care redau manifestări artistico-religioase. Ceea ce se solicită este stabilirea corespondenței dintre reprezentări și casetele cu termenii adecvați, prin plasarea corectă a casetelor în dreptul imaginii corespunzătoare. Evaluarea are un traseu cunoscut deja: elementele incorect plasate revin la locul lor, indicându-se astfel reluarea exercițiului.

Adorarea zeilor

Cultul uranian

Picturi rupestre

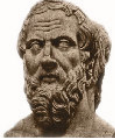
Cultul fertilității

evaluare

M III.4- Purtătorii culturii epocii bronzului

Prezentarea tracilor ca și creatori ai culturilor epocii bronzului, în zona de conținut, este însoțită de o nouă sarcină de lucru. După apăsarea butonului Continuă, Asistentul solicită analizarea cu atenție a unui fragment din Herodot, *Istoriei*, însoțită de două exerciții cu item cu alegere multiplă. De data aceasta, răspunsul corect se află în textul pus la dispoziție. Elevul va trebui să selecteze litera corespunzătoare variantei de răspuns corectă. Odată selectată litera, aceasta este încercuită în mod automat. După apăsarea pe Evaluare, varianta corectă de răspuns este validată prin apariția semnului „v” de culoare verde, în timp ce răspunsurile incorecte sunt marcate cu semnul întrebării. Indicația feedback-ului este ca data viitoare, elevul să fie mult mai atent.

„După indieni, seminția tracilor este cea mai numeroasă, dacă ar avea o singură conducere și s-ar înțelege între ei ar fi după părerea mea de neînfrânt și cu mult mai puternici decât toate semințiile pământului; dar unirea lor e cu neputință și nu-i chip să se înfăptuiască, de aceea ei sunt slabi.”

(Herodot, Istorii)

1. Conform textului, neamul tracilor:

a) este cel mai numeros   b) este mai numeros decât cel al indienilor
 (✓) c) se plasează numeric după indieni   d) nu este foarte numeros

2. Conform spuselor lui Herodot, seminția tracilor:

a) este mai puternică decât toate semințiile pământului
 (?) b) se plasează ca și putere militară după indieni
 c) este în plin proces de unificare politică
 (✓) d) este slabă din punct de vedere militar

evaluare

M III.5- Trăsăturile epocii fierului

Momentul debutează cu prezentarea principalelor trăsături ale acestei perioade, în zona de conținut. Tot aici, prin accesarea celor două noțiuni: „progrese” și „roata olarului”, utilizatorii pot analiza câteva din descoperirile arheologice ale acestei perioade. În momentul în care se apasă pe Continuă, Asistentul solicită rezolvarea unui exercițiu, constând într-un text cu afirmații cu spații lacunare. În parte de jos a textului, sunt plasați 9 termeni, din care elevul ar trebui să selecteze doar 6. Evaluarea urmează un traseu cunoscut deja: după apăsarea pe butonul de Evaluare, elementele incorect plasate revin la locul lor, indicându-se astfel reluarea exercițiului.

În cadrul epocii fierului se disting două mari perioade sau vârste:

prima vârstă a fierului, denumită Hallstatt și a doua vârstă a fierului, denumită La Tène. Folosirea pe scară largă a fierului a determinat avântul metalurgiei dar și a altor ramuri economice. Tot în această epocă începe și pe teritoriul țării noastre să fie utilizată roata olarului, fapt ce determină perfecționarea tehnicilor de prelucrare a ceramicii. Pentru înlesnirea schimburilor de produse începe să fie tot mai des folosită _____. Cu toate acestea, principala ramură economică rămâne _____.

de la început

eneolitic   moneda

meșteșuguri casnice   cultura

Ai rezolvat incorect exercițiul!

mai încercă

evaluare

În caz contrar, Asistentul îl felicită și îi oferă bonusul corespunzător.

M III.6- Creatorii epocii fierului

Ultimul moment aduce în atenția elevului pe geto-daci (tracii nord-dunăreni), creatorii epocii fierului, și respectiv ai culturii Basarabi. Pentru a fixa informațiile referitoare la originea, limba și religia geto-dacilor, după apăsarea pe Continuă, elevul descoperă 3 texte din istorici renumiți ai Antichității (Strabon, *Geografia*, Cassius Dio, *Istoria romană* și Herodot, *Istoriei*). După lecturarea acestor texte, propunem un mic joc, sub forma unui rebus. Cerințele rebusului se află ascunse sub semnul întrebării iar răspunsul corect se regăsește în texte.

„...pe unii îi denumesc daci, pe alții geți. Geții sunt cei care locuiesc spre Pontos și spre Răsărit, iar dacii, cei care locuiesc în partea opusă, spre Germania și spre izvoarele Istrosului.”
(Strabon, *Geografia*)

„Eu îi numesc daci pe oamenii pomeniți mai sus, cum își spun ei înșiși, și cum le zic și romanii, măcar că știu prea bine că unii helleni îi numesc geți, fie pe drept, fie pe nedrept.”
(Cassius Dio, *Istoria romană*)

„Înainte de a ajunge la Istru, Darius îi supune mai întâi pe geții care se cred nemuritori...Geții care luaseră însă hotărârea nesăbuită de a-l înfrunta, au fost robiți pe dată, măcar că ei sunt cei mai viteji și mai dreپți dintre tracii.”
(Herodot, *Istoriei*)

?
? P O N T O S (✓)
? G E O G R A F I A (✓)
? C A S S I U S D I O (✓)
? D A C I (✓)
(✓)

evaluare

După completarea rebusului, se apasă pe Evaluare, moment în care variantele corecte de răspuns rămân stabile în locul corespunzător, în timp ce răspunsurile incorecte dispar din rebus, elevul fiind solicitat să reia cu mai multă atenție exercițiul.

LECȚIA IV EVALUARE

Lecția de evaluare se adresează elevilor cu nivele de înțelegere și cunoaștere diferite. Astfel, am propus 4 nivele de exerciții, fiecare nivel beneficiind de 2 pachete de exerciții. Primul nivel, intitulat **Expert** (M IV.1), se adresează elevilor de nota 10. Al doilea nivel, denumit **Specialist** (M IV.2) corespunde notei 9. Al treilea nivel, **Cunoscător** (M IV.3) are drept corespondentă nota 7, iar ultimul nivel, **Debutant** (M IV.4) corespunde notei 5. Prin urmare, fiecare nivel are 100 de puncte, ceea ce validează nota 10, 9, 7 sau 5, în funcție de

alegerea făcută de elevi. De altfel, la recomandarea profesorului, elevii pot parcurge toate nivele pentru a aspira la nota 10. Trebuie să menționăm că, itemii au fost elaborați în funcție de criteriile de notare pentru clasa a VIII-a stabilite de MEC. Prin urmare, reprezintă un instrument precis de evaluare și, totodată, de pregătire pentru Testarea Națională.

M IV.1- Expert

La accesarea acestui moment, în zona de conținut apar imaginile a doi copii. Odată ce se accesează prima imagine (copilul din stânga), elevul află, în zona de exerciții, ce conține primul pachet de exerciții: analiza unui text istoric (Herodot, *Istorie*), însoțit de transcrierea, prin copiere, în casetele puse la dispoziție, a 3 informații care demonstrează relația de cauzalitate. (3*20 puncte= 60 puncte). Răspunsurile corecte sunt validate prin semnul corespunzător (de culoare verde) și cu punctajul aferent; răspunsurile incorecte sunt semnalate cu roșu; totodată, răspunsurile corecte pot fi vizualizate prin accesarea expresiei situate în partea de jos a tabelului: „răspunsuri corecte”. După Evaluare, în zona din stânga jos, este afișat punctajul obținut la primul pachet.

Înainte de a ajunge la Istru, Darius îi supune mai întâi pe geții care se cred nemuritori, căci tracii care au în stăpânirea lor Salmydessus și care locuiesc la mieznoapte de Apollonia și de orașul Mesambria - numiți schyrmiazi și nipsei- i s-au închinat lui Darius fără nici un fel de împotrivire. Geții însă care luaseră hotărârea nesăbuită de a-l înfrunta, au fost robiți pe dată, măcar că ei sunt cei mai viteji și mai drepecți dintre traci. Iată în ce chip se socot ei nemuritori: credința lor este că ei nu mor, ci că cel care pierie se duce la Zalmoxis- divinitatea lor - pe care unii îl cred același cu Gebeleizis. Tot în al cincilea an aruncă sorții, și întotdeauna pe acela dintre ei pe care cade sortul îl trimite cu solie la Zalmoxis, încredințându-i de fiecare dată toate nevoile lor.

(Herodot, *Istorie*)

CAUZE		EFECTE
Darius îi supune mai întâi pe geții	(?) 0p	care se cred nemuritori
pe acela dintre ei pe care cade sortul	(✓) 20p	îl trimite cu solie la Zalmoxis
Geții însă care luaseră hotărârea nesăbuită de a-l înfrunta		pe dată

Punctajul obținut la exercițiul 1

x40

răspunsuri corecte

continuă

evaluare

Remarcăm faptul că, spre deosebire de exercițiile din cadrul lecțiilor anterioare, unde, în cazul unor răspunsuri incorecte, elevul era solicitat să reia exercițiul, de data aceasta nu am mai oferit această posibilitate, întrucât elevul va trebui să primească o notă finală

Al doilea pachet de exerciții de la acest nivel (imaginea copilului din dreapta) conține itemi cu alegere multiplă. Elevul are la dispoziție 6 grupuri a câte 2 afirmații. El are de selectat litera corespunzătoare propozițiilor enunțate, astfel:

- A. ambele sunt adevărate și există relație cauzală între ele;
- B. ambele sunt adevărate, dar nu există relație cauzală între ele;
- C. prima este adevărată, iar cea de-a doua falsă;
- D. prima este falsă, iar cea de-a doua adevărată;
- E. ambele sunt false. (6*5 puncte= 30 puncte)

După selectarea uneia dintre literele corespunzătoare răspunsului corect, se apasă pe Evaluare, moment în care răspunsurile corecte sunt bifate în culoare verde, iar cele incorecte bariate cu roșu. Răspunsurile corecte în acest caz sunt: 1.A, 2 D, 3. A, 4. A, 5.C, 6. B.

1. În perioada mezoliticului sunt inventate barca monoxilă și arcul cu săgeți.
Vânătoarea animalelor mari este înlocuită cu cea de animale mici și iuți.
A B C D E (?) 0p

2. Revoluția neolitică este caracterizată prin trecerea la o economie prădalnică.
Acum se folosesc perforarea, șlefuirea, înmănușarea în realizarea uneltelor.
A B C D E (✓) 5p

3. Surplusurile de produse au favorizat înmulțirea populației și acumularea de bunuri.
Se constată și o intensificare a schimburilor la mare distanță.
A B C D E (✓) 5p

4. Tracii sunt un popor indo-european.
Geto-daca este o limbă indo-europeană.
A B C D E (?) 0p

5. Geto-dacii reprezintă ramura nord-dunăreană a tracilor.
Herodot îi considera pe geți ca fiind cel mai numeros popor din lume.
A B C D E (✓) 5p

6. La sfârșitul mileniului I î.Hr.
pe locuitorii
În izvoarele latine, ramura nord-dunăreană
sub numele de
A B C

Punctajul obținut la exercițiul 2
x 20
continuă ✎
evaluare

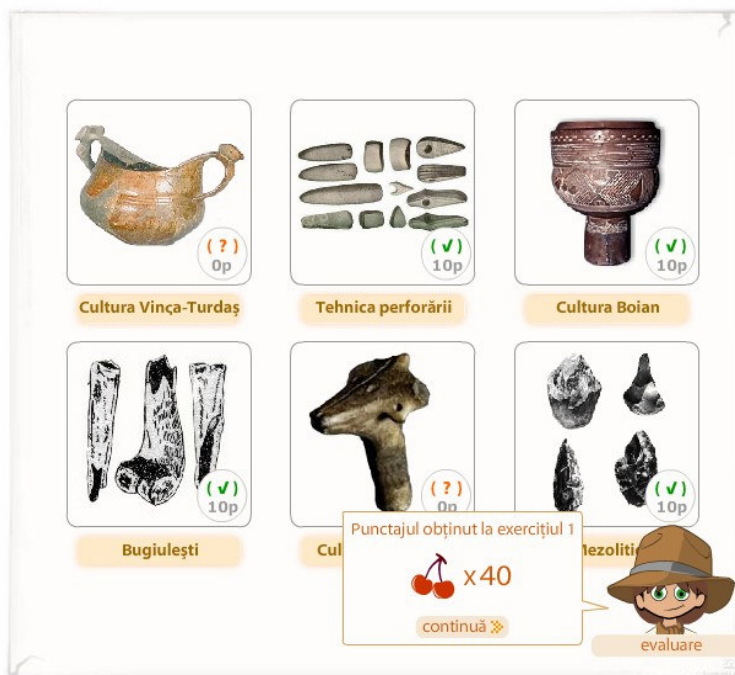
Punctajul total obținut la acest nivel, la care s-au adăugat 10 puncte din oficiu este afișat în zona din stânga jos.

M IV.2- Specialist

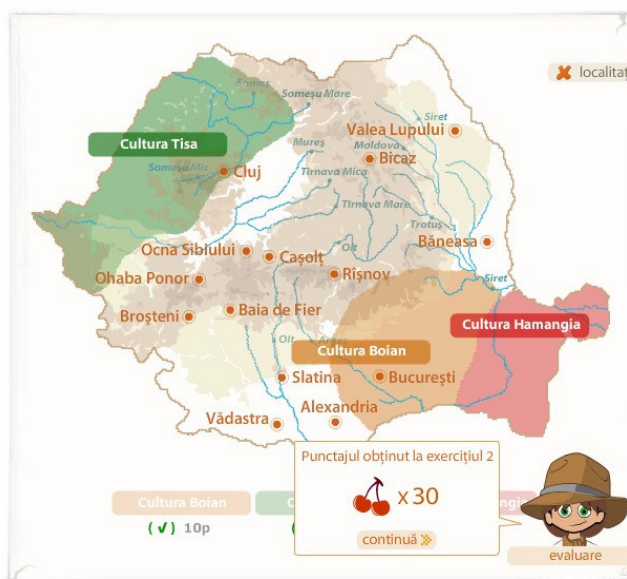
În cazul acestui pachet, corespunzător notei 9, traseul urmat este identic cu cel din primul moment.

Exercițiul 1, accesat prin apăsarea pe imaginea primului copil (stânga), oferă itemi tip pereche. Sunt puse la dispoziție 6 imagini, iar elevul trebuie să recunoască perioada sau cultura arheologică pe care o reprezintă. Trebuie să mute casetele specifice culturilor sau perioadelor istorice în dreptul imaginilor corespunzătoare. (6*10 puncte= 60 puncte). Menționăm faptul că, pe parcursul lecțiilor anterioare, elevul a analizat toate aceste imagini,

prin urmare nu este o noutate pentru el. Apăsarea pe Evaluare este însoțită de punctajul corespunzător, marcat în interiorul fiecărei imagini, precum și în zona de afișaj.

Exercițiul 2 (imaginea copilului din dreapta) îl solicită pe elev să localizeze 3 culturi arheologice specifice neoliticului pe o hartă a României parțial realizată. (3*10 puncte= 30 puncte). Această problemă a fost studiată la Lecția 2, prin urmare, odată localizate culturile, acestea rămân amplasate pe hartă, chiar dacă localizarea a fost incorectă. În spațiul de sub hartă, unde au fost amplasate inițial casele. După apăsarea pe Evaluare, localizarea corectă este bifată în culoare verde în interiorul zonei transparente, iar cea incorectă este marcată cu semnul întrebării.

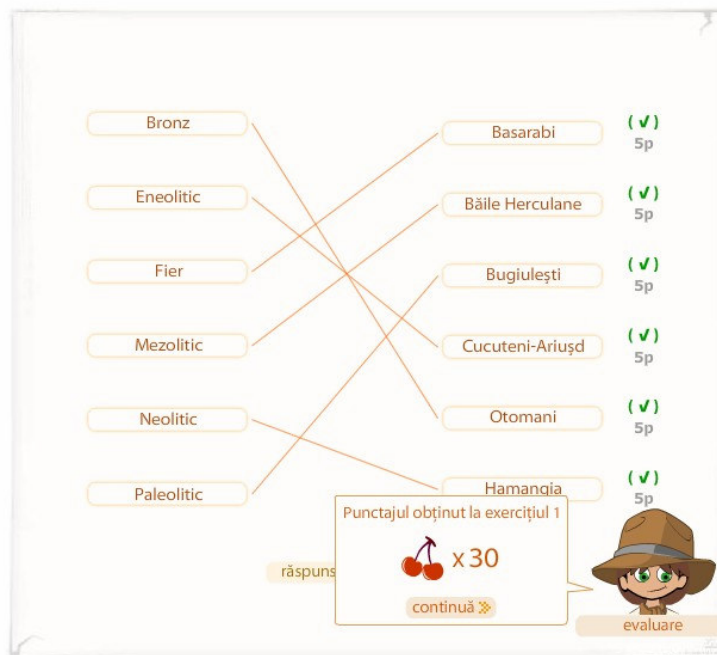
În acest moment, în zona de afișaj apare și punctajul total obținut la acest nivel.

M IV.3- Cunoscător

Acest moment oferă 2 pachete de exerciții pentru nota 7.

Exercițiul 1, accesat prin apăsarea pe imaginea primului copil (stânga), propune două coloane (a câte 6 elemente). În prima sunt prezentate perioade ale epocii străvechi, iar în a doua descoperiri și culturi arheologice. (6*5 puncte= 30 puncte). Elevul trebuie să unească, prin apăsare, câte un element din prima coloană, cu câte unul din a doua coloană, care îi corespunde. Odată corelate cele două coloane, elevul poate reveni asupra exercițiului, apăsând pe x-ul de pe fiecare linie, moment în care corelarea respectivă este anulată. După apăsarea pe Evaluare, răspunsurile corecte sunt bifate cu verde iar cele incorecte cu semnul întrebării. Punctajul obținut este și ele afișat, atât în lateral dreapta cât și în zona din stânga jos. Pentru a vizualiza răspunsurile corecte, am pus la dispoziție o opțiune „răspunsuri corecte”.

Exercițiul 2 (imaginea copilului din dreapta) este unul cu itemi de completare. Sunt 6 afirmații și trebuie identificată perioada istorică pe care o descriu prin completarea răspunsul corect în caseta din dreptul fiecărei afirmații. (6*10 puncte= 60 puncte) După apăsarea pe Evaluare, răspunsurile corecte sunt bifate cu verde iar cele incorecte cu semnul întrebării și sunt însoțite de afișarea răspunsurilor corecte. Punctajul obținut este și ele afișat, atât în lateral dreapta cât și în zona din stânga jos.

1. Perioadă specifică preistoriei caracterizată prin folosirea armelor / uneltelor de dimensiuni reduse (microlite).
Răspuns: mezolitic (✓) 10p

2. În această perioadă se impun uneltele și obiectele din aramă.
Răspuns: eneolitic (✓) 10p

3. Perioadă specifică preistoriei în care uneltele / armele sunt realizate din piatră, os și silix prin tehnica cioplitirii.
Răspuns: paleolitic (✓) 10p

4. Printre tehnicile de realizare a armelor și uneltelor din această perioadă amintim: perforarea, șlefuirea, înmănușarea.
Răspuns: neolitic (✓) 10p

5. În această perioadă se folosește, pentru prima oară, roata olarului.
Răspuns: fier (✓) 10p

6. Cultul strămoșilor și cultul fertilității apar în această perioadă.
Răspuns: neolitic (✓) 10p

Punctajul obținut la exercițiul 2
x 60
continuă ➤

evaluare

M IV.4- Debutant

Acest moment oferă 2 pachete de exerciții pentru nota 5.

Exercițiul 1, accesat prin apăsarea pe imaginea primului copil (stânga), propune exercițiu de completare a 5 definiții cu termenii corespunzători, prin plasarea acestora în casele libere (5*10 puncte= 40 puncte). După apăsarea pe Evaluare, răspunsurile corecte sunt bifate cu verde iar cele incorecte cu semnul întrebării. Punctajul obținut este și ele afișat, atât în lateral dreapta cât și în zona din stânga jos.

1. Cea mai veche cultură din paleolitic, în care pietrele de râu erau prelucrate prin cioplitire. cultura de prund (✓) 10p

2. Ansamblu de vestigii ale vieții materiale și spirituale a oamenilor, asemănătoare între ele, care apar la un moment dat, într-un anumit teritoriu. cultură arheologică (✓) 10p

3. Urme de activitate umană descoperite prin intermediul săpăturilor arheologice. izvoare arheologice (✓) 10p

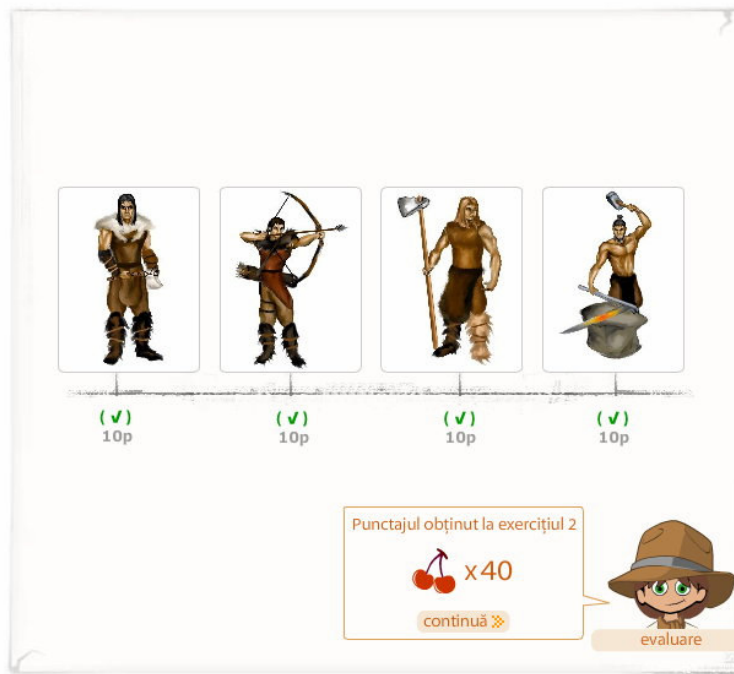
4. Ritualuri prin care se manifestă grija față de cei decedați. cultul strămoșilor (✓) 10p

5. Statuetă cu formă umană. antropomorfă (✓) 10p

Punctajul obținut la exercițiul 1
x 50
continuă ➤

evaluare

Exercițiul 2 (imaginea copilului din dreapta) este unul de ordonare cronologică a 4 imagini, care trebuie plasate pe o axă a timpului (4*10 puncte= 50 puncte). După apăsarea pe Evaluare, răspunsurile corecte sunt bifate cu verde iar cele incorecte cu semnul întrebării. Punctajul obținut este și ele afișat, atât în lateral dreapta cât și în zona din stânga jos.

3. Elemente de implementare a aplicației

Structura aplicației

Aplicația este structurată în cinci directoare, câte unul pentru fiecare lecție și unul (data) care conține fișiere comune tuturor celor patru lecții. Directorul fiecărei lecții conține câte un subdirector pentru fiecare moment al lecției. Pentru fiecare moment de lecție există cel puțin patru fișiere (assistant, interfata.swf, interfata.txt și momentul lecției). Fiecare moment se poate deschide independent utilizând index.html din directorul momentului. Întreaga aplicație se poate lansa din index.html din directorul principal al aplicației.

Resurse software

Pentru realizarea aplicației am utilizat:

- Macromedia Flash 8
- Ulead PhotoImpact 11
- Corel Painter 9
- Corel Photo Paint 13
- Cool Edit Pro 2.1

4 Bibliografie selectivă

Lucrări de Istorie

1. *Atlas pentru Istoria României*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1983
2. Daicoviciu, Hadrian, *Dacii*, Chișinău, Hyperion, 1991
3. Duby, Georges, *Atlas Historique*, Ed. Larousse, Paris, 1995
4. Dumitrescu, Nicoleta, Trandafir, Mădălina, *Istorie. Sinteze și Teste*, Ed. Media Master, București, 2004
5. *Istoria Românilor. Antica*, Ed. Universității „Al. I. Cuza” Iași, Iași, 1991
6. MacKendrick, Paul, *Pietrele dacilor vorbesc*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1978

Lucrări de Metodică

1. Cucos, Constantin (coordonator), *Psihopedagogie pentru examenele de definitivare și grade didactice*, Polirom, Iași, 1998
2. Serviciul Național de Evaluare și Examinare, *Ghid de evaluare- Istorie 2001*, Ed. Prognosis, București, 2001